

Pravo na pošteno suđenje prema Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske

Grdić, Andrea

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:433195>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

PRAVNI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE
STRUČNI DIPLOMSKI STUDIJ JAVNE UPRAVE

Andrea Grdić

**PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE PREMA KONVENCIJI ZA ZAŠTITU
LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA U PRAKSI USTAVNOG
SUDA REPUBLIKE HRVATSKE**

Diplomski rad

Mentorica: izv.prof. dr. sc. Mateja Held

Zagreb, 2023.

IZJAVA O IZVORNOSTI

Ja, ANDREA GRDIĆ pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada, te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristila drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Andrea Grdić, v. r.

SAŽETAK

Ovim radom analizira se pravo na pošteno suđenje koje je zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Od mnogobrojnih povreda ljudskih prava koje su utvrđene Konvencijom, a naročito one koje su u praksi Europskog suda za ljudska prava utvrđena u odnosu na Republiku Hrvatsku, najviše su zastupljene povrede članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda navedenih u pravu na pošteno suđenje. U uvodnim napomenama kojima se iznosi kako se konvencijsko pravo na pošteno suđenje odnosi i na upravne sudove u Hrvatskoj, obzirom da su oni sastavni dio sudbene vlasti, pisala sam i o najvažnijim aspektima koji su od iznimne važnosti za članak 6. Konvencije, a oni su: pravo na neovisni i nepristrani sud, pravo na pravično suđenje, pravo na suđenje u razumnom roku, te pravo na javno suđenje i slično.

Cilj rada je da se postupno da razumijevanje kako funkcionira podnošenje tužbe Europskom sudu za ljudska prava radi povrede ljudskih prava, te je to pokušano približiti informacijama koje se u prvom dijelu rada odnose na postupak u Hrvatskoj navodeći temeljne nadležnosti Ustavnog suda Republike Hrvatske, postupak podnošenja ustavne tužbe pred istim, te navodeći pretpostavke koje prethodno moraju biti ispunjene. Nakon obrade nacionalnog prava, u drugom dijelu rada obrađuje se postupak pred Europskim sudom za ljudska prava i analizira se Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a naročito članak 6. Posljedično, na kraju rada obradila sam sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava u predmetima protiv Hrvatske.

Ključne riječi: Ustavni sud Republike Hrvatske, Europski sud za ljudska prava, Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Pravo na pošteno suđenje.

SUMMARY

This paper analyzes the right to a fair trial guaranteed by the Article 6, paragraph 1. of the European Convention on Human Rights. Among the numerous human rights violations identified by the Convention, especially those established in practice by the European Court of Human Rights concerning the Republic of Croatia, the most common violations are those related to Article 6. of the Convention on the right to a fair trial. In the introductory notes, it is explained that the Convention's right to a fair trial also applies to administrative courts in Croatia, as they are an integral part of the judicial authority. I have also written about the most important aspects that are of great significance to Article 6. of the European Convention on Human Rights, including the right to an independent and impartial tribunal, the right to a fair trial, the right to a trial within a reasonable time, and the right to a public hearing, among others.

The goal of this paper is to gradually provide an understanding of how to file a complaint with the European Court of Human Rights for human rights violations, and this is attempted to be explained through information provided in the first part of the paper regarding the procedure in Croatia, including the fundamental competences of the Constitutional Court of the Republic of Croatia, the procedure for filing a constitutional complaint with the same, and the prerequisites that must be met. After addressing national law, the second part of the paper discusses the procedure before the European Court of Human Rights and analyzes the European Convention on Human Rights, with a particular focus on Article 6. Consequently, at the end of the paper, I have examined the case law of the European Court of Human Rights in cases against Croatia.

Keywords: Constitutional Court of the Republic of Croatia, European Court of Human Rights, European Convention on Human Rights, Right to a fair trial.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE	2
2.1. USTAVNA TUŽBA.....	3
2.1.1. ODLUČIVANJE O USTAVNOJ TUŽBI.....	6
3. EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA	7
4. EUROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA	10
5. PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE PREMA KONVENCIJI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA	11
6. PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE KROZ PRIMJERE SUDSKE PRAKSE	13
6.1. PRAVO NA PRISTUP SUDU	13
6.2. PRAVO NA JAVNO SUĐENJE.....	16
6.3. PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU	17
6.4. PRAVO NA PROCESNU RAVNOPRAVNOST STRANAKA („JEDNAKOST ORUŽJA“) I KONTRADIKTORNOST POSTUPKA.....	19
7. ZAKLJUČAK	23

1. UVOD

U ovom diplomskom radu pisat ću o pravu na pošteno suđenje kroz primjenu članka 6. stavka 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Člankom 6. stavkom 1. jamči se svakome pravo na pošteno suđenje koje uključuje pravo na javnu raspravu pred sudom koji je istovremeno i neovisan i nepristran, te se pri tome treba poštivati da se suđenje kao i odluke donose u razumnom roku. Odredbe Konvencije tumače se od strane Europskog suda za ljudska prava u smislu stalnog razvitka društva, pravnih sustava, te gospodarskog i socijalnog stanja. U radu sam sažela osnovne informacije o ustanovljenju, funkcioniranju i ulozi Suda, a isto tako sam navela osnovne informacije o Konvenciji, te njezino značenje za države potpisnice i njene građane. U zadnjem dijelu rada obrađene su presude koje je Sud donio u odnosu na Republiku Hrvatsku u kojima su utvrđene povrede članka 6. stavka 1. Konvencije prema pojedinim aspektima prava na pošteno suđenje. Obzirom da je praksa Suda relevantna za primjenu i tumačenje Konvencije na nacionalnim razinama država članica, u radu se pažnja nastojala posvetiti sudskoj praksi i rješenjima hrvatskog zakonodavstva u odnosu na prava zajamčena predmetnom odredbom Konvencije. Cilj ovoga rada je ukazati na potrebu uvažavanja i primjenjivanja stajališta Suda u odnosu na tumačenje odredaba Konvencije, kako bi se na nacionalnoj razini smanjile povrede Konvencijom zajamčenih ljudskih prava, a osobito prava na pošteno suđenje.

U suvremenom društvu velika pozornost posvećena je odnosu javne uprave i građana. Građani imaju pravo ostvarivati svoje pravne interese i zaštititi svoja prava i iz tog razloga su izrazito važna procesna pravila po kojima uprava djeluje. Prilikom donošenja upravno postupovnih zakona država, odnosno zakonodavac dužan je pridržavati se načela ustavnih odredbi, a države članice Europske Unije dužne su utemeljiti upravna pravila na europskim standardima upravnog postupka. Iz tog razloga, Republika Hrvatska je donijela novi Zakon o općem upravnom postupku¹ i njime prilagodila upravno postupanje međunarodnim standardima, te novi Zakon o upravnim sporovima² kojim je osigurano dvostupanjsko upravno sudstvo, usmena i kontradiktorna javna rasprava, jači naglasak na subjektivnoj svrsi upravnog spora, te niz novih načela i rješenja.

¹ Zakon o općem upravnom postupku (NN 47/09, 110/21).

² Zakon o upravnim sporovima (NN 20/10, 143/12, 152/14, 94/16, 29/17, 110/21).

2. USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) institucija je koja je ustanovljena Ustavom Republike Hrvatske, a koja jamči njegovo poštivanje i primjenu. „Sud svoje djelovanje temelji na odredbama Ustava Republike Hrvatske i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske“, a unutarnje ustrojavanje regulira se Poslovníkom Ustavnog suda Republike Hrvatske. Najvažniji međunarodni pravni akt koji sud neposredno primjenjuje u svom djelovanju je Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Ustavni sud neovisan je o svim tijelima državne vlasti, te kao takav ne spada niti u izvršnu, niti zakonodavnu, a niti sudsku vlast.³

Uloga Ustavnog suda je osigurati da se zakoni i drugi akti usklađuju s Ustavom Republike Hrvatske, te da se zaštite temeljna prava i slobode građana u izvršavanju upravnih i upravnosudskih odluka, stoga je „uloga Ustavnog suda u zaštiti šireg pravno-političkog koncepta vladavine prava kao jedne od temeljnih i polaznih vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske iznimno važna.“⁴ „Postupak pred Ustavnim sudom pokreće se zahtjevom, prijedlogom i ustavnom tužbom.“⁵ Kada sud odlučuje o prethodno navedenim podnescima, on će odluku donijeti u pravilu u roku od najviše godinu dana.⁶

Ustav Republike Hrvatske u odredbi članka 125. određuje nadležnost Ustavnog suda. Ustavni sud prvenstveno odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom, te o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom, te na taj način stvara uvjete za uspostavljanje koherentnosti pravnog poretka. Nadalje, ustavni sud odlučuje u povodu ustavnih tužbi, a između ostaloga i protiv pojedinačnih sudskih odluka kada su tim odlukama povrijeđene temeljne slobode i prava čovjeka i građanina. U povodu ustavne tužbe, sud provjerava obavlja li se suđenje u primjerenom (razumnom) roku i o tome donosi odgovarajuće odluke. Sud rješava sukobe o nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti. Pravno shvaćanje suda o odluci kojom prihvaća ustavnu tužbu i ukida pobijanu sudsku odluku te predmet vraća na ponovno suđenje obvezatno je za svaki sud koji će ponovno odlučivati.⁷ Sudovi imaju obvezu da u okviru svojeg ustavnog i zakonskog djelokruga provode odluke i rješenja Ustavnog suda. Iako Ustavni

³ Članak 2. Ustavnog zakona o ustavnom sudu (NN 99/99, 29/02, 49/02).

⁴ Jelušić, Mario; Šarin, Duška. Vladavina prava i uloga Ustavnog suda Republike Hrvatske u izvršavanju upravnih i upravnosudskih odluka. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 1/2015. str 175.

⁵ Članak 17. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

⁶ Članak 33. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

⁷ Članak 125. Ustava Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

sud ima vrlo široke nadležnosti, naročito se ističe zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda, koja se ostvaruje odlučivanjem o ustavnim tužbama podnesenim protiv tijela državne i javne vlasti.⁸

2.1. USTAVNA TUŽBA

„Institut ustavne tužbe kojim se štite temeljna prava i slobode zajamčene Ustavom Republike Hrvatske, stavlja Ustavni sud u poziciju da odlučivanjem o zaštiti ovih prava, koja bi mogla biti povrijeđena tijekom postupka i u izvršenju odluka donesenih u upravnim postupcima i upravnim sporovima, ipak bude uključen i u izvršavanje rješenja upravnih tijela i presuda upravnih sudova.“⁹ Drugim riječima, ustavnom tužbom građani ili pravne osobe mogu iznijeti svoje prigovore Ustavnom sudu ukoliko smatraju da su njihova ustavna prava povrijeđena ili da je neki zakon ili drugi pravni akt protivan Ustavu, a također im omogućuje da ospore zakone ili postupke koji krše njihova temeljna prava i slobode.

Pravo na podnošenje ustavne tužbe zajamčeno člankom 62. stavkom 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske glasi: „Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Ako je zbog povrede ustavnih prava dopušten drugi pravni put, ustavna tužba može se podnijeti tek nakon što je taj pravni put iscrpljen.“¹⁰

„Izvršenje upravnih i upravnosudskih odluka predstavlja posljednju fazu upravnog postupka, odnosno upravnog spora. Dok u upravnom postupku državno tijelo ili tijelo koje ima javne ovlasti odlučuje o nekom zahtjevu podnositelja rješenjem, u upravnom sporu kao sporu tijela koje je odlučilo o zahtjevu stranke i same stranke, nadležni upravni sud će presudom odlučivati o zakonitosti akta koje je to tijelo donijelo u upravnom postupku.“¹¹ Članak 133. Zakona o općem upravnom postupku navodi da se „rješenje koje je doneseno u upravnom

⁸ Šarin, Duška. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu. Pravni vijesnik god. 30 BR. 3-4, 2014., str.87.

⁹ Jelušić, Mario. Šarin, Duška. Vladavina prava i uloga Ustavnog suda Republike Hrvatske u izvršavanju upravnih i upravnosudskih odluka. *Op. cit.*, str 175.

¹⁰ Članak 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

¹¹ *Ibidem*, str. 180.

postupku izvršava nakon što postane izvršno.“¹² Kada povodom prvostupanjske odluke stranka smatra da su joj tom odlukom prvostupanjskog tijela povrijeđena neka prava, odnosno neki njeni pravni interesi, ona može, a ima i pravo pokrenuti upravni spor, koji se pokreće tužbom.¹³ „O tužbenom zahtjevu sud odlučuje presudom.“¹⁴ „Protiv presude upravnog suda stranke mogu podnijeti žalbu.“¹⁵

„Ustavna tužba kojom se štite temeljna prava i slobode zajamčene Ustavom, stavlja ustavni sud u poziciju da odlučivanjem o zaštiti ovih prava koja bi mogla biti povrijeđena tijekom postupaka i u izvršenju odluka donesenih u upravnim postupcima i upravnim sporovima, istovremeno ipak bude uključen i u izvršavanja rješenja upravnih tijela i presuda upravnih sudova.“¹⁶

„Ustavni sud, u postupku u povodu ustavne tužbe, ne obnaša nadležnosti žalbenog suda niti Vrhovnog suda Republike Hrvatske već utvrđuje je li u postupku odlučivanja o pravima i obvezama podnositelja ustavne tužbe došlo do ustavno nedopuštenog zadiranja u temeljne slobode i prava čovjeka i građanina, odnosno je li povrijeđeno ustavno pravo podnositelja.“¹⁷

„Ustavna tužba je pravno sredstvo koje se podnosi ustavnom sudu nakon iscrpljenja svih drugih putova pravne zaštite protiv pojedinačnih akata kojima je odlučeno o podnositeljevim pravima i obvezama i to zbog povrede ljudskog prava ili temeljne slobode zajamčenih Ustavom u kojem slučaju se radi o redovnoj ustavnoj tužbi, te prije iscrpljenja drugih pravnih putova pravne zaštite zato što o pravima i obvezama stranke u postupku pred sudom nije odlučeno u razumnom roku, odnosno zato što se osporenim pojedinačnim aktom grubo vrijeđaju ustavna prava, a potpuno je razvidno da bi nepokretanjem ustavnosudskog postupka za podnositelja

¹² Članak 133. ZUP-a: „Prvostupanjsko rješenje postaje izvršno istekom roka za žalbu ako žalba nije izjavljena, dostavom rješenja stranci ako žalba nije dopuštena, dostavom rješenja stranci ako žalba nema odgodni učinak, dostavom stranci rješenja kojim se žalba odbacuje ili odbija, danom odricanja stranke od prava na žalbu te dostavom stranci rješenja o obustavi postupka u povodu žalbe.“

¹³ „Tužbom se može zahtijevati:

1. poništavanje ili oglašavanje ništavim pojedinačne odluke,
2. donošenje pojedinačne odluke koja nije donesena u propisanom roku,
3. postupanje koje je tuženik sukladno propisima ili pojedinačnoj odluci obavezan izvršiti,
4. oglašavanje ništavnim upravnog ugovora ili izvršavanje obveze iz upravnog spora“.

¹⁴ Članak 55. Zakona o upravnim sporovima.

¹⁵ Članak 66. Zakona o upravnim sporovima.

¹⁶ Jelušić, Mario. Šarin, Duška. Vladavina prava i uloga Ustavnog suda Republike Hrvatske u izvršavanju upravnih i upravnosudskih odluka. *Op. cit.*, str. 183.

¹⁷ *Ibidem*, str. 185.

ustavne tužbe mogle nastati teške i nepopravljive posljedice u kojem slučaju se radi o izvanrednoj tužbi.“¹⁸

Ustavna tužba dopuštena je protiv sudske odluke samo: ukoliko se njom donosi odluka o pravima i obvezama (građanskopravne naravi) podnositelja,¹⁹ ako je njome povrijeđeno koje njegovo ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom,²⁰ te ako su iscrpljeni drugi dopušteni pravni putovi pravne zaštite protiv tog akta. Kada se govori o redovnoj ustavnoj tužbi, ona se može podnijeti u roku od 30 dana od dana kada je podnositelj zaprimio odluku koju tužbom pobija.

Ustavna tužba (tzv. izvanredna) se također može podnijeti i prije nego što se iscrpe drugi pravni putevi koji su dopušteni u povodu iste u dva slučaja; prvi slučaj je kada redovni sud nije odlučio o pravima i obvezama stranke, odnosno o sumnji ili optužbi koje se odnose na kažnjivo djelo u razumnom roku; u drugom slučaju radi se o grubom vrijeđanju ustavnog prava osporenim aktom, te čijim bi nepokretanjem ustavne tužbe od strane podnositelja moglo doći do nastanka teških i nepopravljivih posljedica. Na taj način otvorena je mogućnost za ustavnosudsku zaštitu koja omogućava podnositelju da zbog nedonošenja meritorne odluke u razumnom roku podnese tužbu, te se na taj način ostvaruje Ustavom zajamčeno pravo da mu zakonom ustanovljeni i neovisni sud o njegovim pravima odluči u razumnom roku i pravično.²¹

„Ustavna tužba može se podnijeti u roku od 30 dana računajući od dana primitka odluke.“²² „Ona mora sadržavati ime i prezime, jedinstveni matični broj građana, prebivalište ili boravište, odnosno tvrtku i sjedište podnositelja ustavne tužbe, ime i prezime njegovog punomoćnika, oznaku osporavane odluke, naznaku ustavnog prava za koje se tvrdi da je povrijeđeno s naznakom mjerodavne odredbe Ustava kojom se to pravo jamči, razloge tužbe, dokaze o tome da je iscrpljen pravni put i da je tužba pravodobna i potpis podnositelja ustavne tužbe. Uz tužbu se također, u prilogu mora podnijeti osporavani akt u izvorniku ili ovjerovljenom prijepisu.“²³

¹⁸ Pavlović, Mladen. Najčešća sredstva pravne zaštite pred Ustavnim sudom: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/najcesca-sredstva-pravne-zastite-pred-ustavnim-sudom>, posjećeno dana 20. srpnja 2023.

¹⁹ Članak 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²⁰ Članak 71. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu: „Ustavna tužba neće se uzeti u razmatranje u slučaju kada se ne radi o povredi ustavnog prava“.

²¹ Pavlović, Mladen. Najčešća sredstva pravne zaštite pred Ustavnim sudom: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2017B1046>, posjećeno dana 20. srpnja 2023.

²² Članak 64. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²³ Članak 65. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

Obzirom da je kod ustavne tužbe riječ o sredstvu zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda, odluke koje donosi Ustavni sud, kao i njegova rješenja iz upravne materije u kojima se javlja pozivanje na konvenciju odnose se najčešće na predmete s oznakom U-III, U-IIIA, te U-IIIB. Oznakom U-III označava se postupak koji je pokrenut pred Ustavnim sudom, ustavnom tužbom kako bi se zaštitila ljudska prava i temeljne slobode koje su zajamčene Ustavom. Oznaka U-IIIA znači postupak koji je pokrenut ustavnom tužbom, ali u ovom slučaju prije nego što su iscrpljeni pravni putevi, a podneseni su radi nerazumno dugog trajanja postupka. Na kraju, oznaka U-IIIB odnosi se na postupak kod kojeg je razvidno da bi njegovim nepokretanjem za podnositelja koji je podnio ustavnu tužbu mogle nastati nepopravljive i teške štete, te se iz tog razloga postupci označeni navedenom oznakom podnose i prije nego je iscrpljen pravni put.²⁴

2.1.1. ODLUČIVANJE O USTAVNOJ TUŽBI

„O ustavnoj tužbi odlučuje vijeće sastavljeno od šest sudaca, koje odlučuje jednoglasno i u punom sastavu.“²⁵ Ustavna tužba se rješenjem odbacuje: „ukoliko sud nije nadležan; ako je ustavna tužba nepravodobna, nepotpuna, nerazumljiva ili nedopuštena“.²⁶ Kada se tužba odbaci kao nedopuštena, to se odnosi na situacije kada prethodno dopušteni pravni put nije iscrpljen, ukoliko tužbu podnese osoba koja nije ovlaštena za podnošenje ili ukoliko je tužba podnesena od pravne osobe koja ne može biti nositelj ustavnih prava.²⁷ Kada Ustavni sud donosi odluku o ustavnoj tužbi, on „donosi odluku kojom se tužba usvaja ili odbija kao neosnovana.“²⁸ „Ustavna tužba se odbija kao neosnovana ukoliko Ustavni sud utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se akt osporava, a odlukom kojom se ustavna tužba usvaja Ustavni sud će ukinuti osporavani akt kojim je povrijeđeno ustavno pravo.“²⁹ Ukoliko se radi o pitanju povrede ljudskih prava, tada će sud uzeti u obzir praksu Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i Europskog suda za ljudska prava u svojim odlukama. Isto to jamči i članak 76. Zakona o upravnim sporovima koji glasi: „spor okončan presudom obnovit će se na prijedlog stranke ako je

²⁴ Held, Mateja. Primjena Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske. HKJU-CCPA 16(3), 527-551., str. 529.

²⁵ Članak 68. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²⁶ Članak 72. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²⁷ Članak 72. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²⁸ Članak 73. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

²⁹ Članak 75., 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu.

konačnom presudom Europskog suda za ljudska prava odlučeno o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode na drukčiji način od presude suda.“³⁰

3. EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

Protokolom br. 11 Konvencije, osnovan je Europski Sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Sud) u Strasbourgu koji ima odgovornost istu interpretirati. Drugim riječima, formirano je međunarodno sudsko tijelo koje je zaduženo donositi presude protiv država koje se ne pridržavaju odredaba Konvencije.³¹ Temeljem članka 1. Konvencije, „države potpisnice su obvezne svim osobama pod svojom nadležnošću osigurati prava i slobode koja su njome utvrđena.“³² On predstavlja jednu od institucija međunarodne organizacije Vijeća Europe. Sud se sastoji od onoliko sudaca koliko je i država članica Vijeća Europe koje su ratificirale Konvenciju.³³ Oni ne predstavljaju niti jednu državu članicu, te sude u osobnom svojstvu, a mandat obnašanja sudačke dužnosti traje 9 godina.³⁴

Primarna uloga Suda je zaštita prava i sloboda zajamčenih Konvencijom. Sud djeluje kao zaštitnik od povreda koje na nacionalnoj razini nisu ispravljene, odnosno predstavlja supsidijarni mehanizam koji služi kao zaštita ljudskih prava. U odnosu na domaće sudove, Sud ne predstavlja žalbeni sud, što bi drugim riječima značilo da on ne može ponoviti postupak, promijeniti ili preinačiti odluku koju donese domaći sud. Stupanjem na snagu protokola br.11, Sud je postao samostalna institucija Vijeća Europe.³⁵ Osnovna je funkcija Suda nadzor provedbe prava iz Konvencije i određivanje „sankcija“ državama koje prekrše svoje obveze, što Sud čini putem odluka koje donosi na temelju pojedinačnih³⁶ ili međudržavnih tužbi.³⁷

U nadležnosti suda je odlučivanje o pojedinačnim i međudržavnim zahtjevima koji se pozivaju na povrede građanskih i političkih prava sadržanih u Konvenciji. Spor pred sudom se

³⁰ Članak 76. Zakona o upravnim sporovima.

³¹ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17), članak 19.: „Radi osiguranja poštovanja obveza koje su visoke ugovorne stranke preuzele Konvencijom i dodatnim protokolima, ustanovljuje se Europski sud za ljudska prava“.

³² Članak 1. EKLJP.

³³ Članak 20. EKLJP.

³⁴ Članak 22., 23. EKLJP.

³⁵ European Court of Human Rights: <https://www.echr.coe.int/>., posjećeno dana 23. srpnja 2023.

³⁶ EKLJP, članak 34.: „Sud može primati zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka“.

³⁷ EKLJP, članak 33.: „Svaka visoka ugovorna stranka može se obratiti Sudu povodom svake navodne povrede odredaba Konvencije i dodatnih protokola od strane druge visoke ugovorne stranke“.

pokreće na temelju predstavke, odnosno tužbe. Individualne predstavke imaju pravo podnijeti pojedinci, grupe osoba ili nevladine organizacije, a međudržavne predstavke zemlje članice Vijeća Europe. Spor se vodi u sjedištu Suda na jednom od službenih jezika Suda (engleski i francuski), dok se zahtjev za pokretanje postupka može podnijeti na bilo kojem jeziku zemalja članica. Prije nego se podnese predstavka odnosno tužba, potrebno je iscrpiti sva domaća pravna sredstva, što uključuje i podnošenje ustavne tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske. Kada se pokreće postupak pred Sudom, prethodno se moraju iznijeti činjenice na kojima se zasniva podnesak, te navesti prava koja se smatraju povrijeđenima, te naznačiti koji su pravni lijekovi iskorišteni pred nacionalnim sudovima. Spor se okončava odlukom, nagodbom ili prijateljskim rješenjem.³⁸

Sud zahtjeve razmatra kao sudac pojedinac, u odboru od tri suca, u vijeću od sedam sudaca ili Velikom vijeću od sedamnaest sudaca. Postupak pred Sudom počinje podnošenjem zahtjeva. Ukoliko zahtjev nije odbačen u odboru od tri suca, on se dostavlja tuženoj državi na očitovanje. Nakon toga sudsko vijeće od sedam sudaca donosi odluku o dopuštenosti. Nakon završenih očitovanja stranaka ili usmene rasprave, vijeće donosi presudu.³⁹ Prije pokretanja postupka ispituje se jesu li iscrpljena domaća pravna sredstva, je li zahtjev podnesen u roku od 6 mjeseci od donošenja konačne odluke domaćeg suda, odnosi li se prigovor na povredu Konvencije, te je li podnositelj zahtjeva pretrpio štetu. Ukoliko Sud utvrdi da su ispunjeni uvjeti dopuštenosti, donosi odluku o dopuštenosti, te kreće u ispitivanje njegove osnovanosti, nakon čega donosi presudu. Presuda koju Sud donosi može biti presuda kojom utvrđuje povredu Konvencije ili presuda kojom se utvrđuje kako nije došlo do povrede. Protiv konačne odluke o nedopuštenosti nema mogućnosti žalbe, dok se protiv presude može uložiti zahtjev za preispitivanje presude pred velikim vijećem.⁴⁰ Konačne presude obvezne su za države potpisnice Konvencije. Postupak pred velikim vijećem Suda koje se sastoji od sedamnaest sudaca u suštini je isti kao i postupak pred vijećem, s tom razlikom da se u postupku pred velikim vijećem u pravilu održava usmena rasprava.⁴¹ Ako je država članica uzrokovala povredu Konvencije, obvezana je ispuniti obveze koje su navedene u presudi. Obzirom da Sud nema nikakve ovlasti prema podnositeljima zahtjeva, osim preispitivanja pravilnosti i poštenosti samih odluka domaćih sudova, on nije u mogućnosti da ponovi postupak, a isto tako ne može ukinuti, izmijeniti ili preinačiti odluku koju su domaći sudovi donijeli. U odnosu na

³⁸ European Court of Human Rights, <https://www.echr.coe.int/>, posjećeno dana 23. srpnja 2023.

³⁹ Maričić, Domagoj. Europski sud za ljudska prava i sud EZ-a: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2006B122>., posjećeno dana 23. srpnja 2023.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ *Ibid.*

podnositelja zahtjeva obveze su uglavnom isplate novčanih naknada.⁴² „Svaka država treba se podvrgnuti konačnoj presudi suda u svakom sporu u kojem je stranka (čl. 46. Konvencije) te stoga presude Suda imaju obvezatnu snagu za državu. Država za koju sud nakon provedenog postupka utvrdi da je povrijedila jedno ili više ljudskih prava odnosno temeljnih sloboda pojedincu/pravnoj osobi ili drugoj državi dužna je tu presudu suda izvršiti.“⁴³

Državna tijela obvezana su poduzimati mjere kojima bi se na odgovarajući način uklonile povrede koje su utvrđene presudom Suda prema podnositelju, odnosno individualne mjere, te posljedično isplatiti pravičnu naknadu podnositelju jer su mu prekršena njegova ljudska prava. Za slučaj da se utvrdi da je postupanje koje je uzrokovalo povredu događa često prema drugim fizičkim ili pravnim osobama iste države, u tom slučaju državna tijela moraju poduzeti opće mjere koje nastoje spriječiti da do takvih ili sličnih kršenja ljudskih prava ne dođe i u budućnosti. Kada govorimo o općim mjerama, one mogu dovesti do situacije da se u državi na osnovu njih izmjene zakonodavstva, a tako i sudska i upravna praksa. Hrvatska je od ulaska u članstvo Vijeća Europe i stranka pred Sudom, a samim tim može se vidjeti u proteklom vremenu da standardi upravnosudskog postupanja i nisu bili u potpunosti usklađeni s konvencijskim standardima. Unatoč svemu za Hrvatsku je najveći broj predmeta koji su bili iznijeti na odlučivanje pred Sudom gdje je došlo i do najviše utvrđenih povreda, a ti predmeti i utvrđene povrede su se odnosile upravo na pravo na pošteno suđenje.⁴⁴

„I sam je Sud u više navrata isticao da nije njegova uloga razmatrati pogreške glede činjenica ili prava navodno počinjene od nacionalnih sudova, već je tumačenje nacionalnog prava u prvom radu na nacionalnim tijelima, prvenstveno sudovima. Međutim Sud je pozvan ispitivati jesu li učinci takvog tumačenja sukladni Konvenciji.“⁴⁵

Sud tvrdi kako je prema članku 19. Konvencije on jedino zadužen da osigura da se države ugovornice pridržavaju svojih obveza koje su preuzele kada su ratificirale Konvenciju u svoj pravni sustav. Drugim riječima, to bi značilo kako on nije ovlašten da preispituje primjenu prava koja je navodno pogrešna ili da ispituje pogrešno utvrđeno činjenično stanje od strane domaćih sudova, ali iznimno kada misli da su takve pogreške mogle dovesti i do povrede nekog prava ili sloboda koja su zajamčena Konvencijom. Domaći sudovi prve instancije koji odlučuju u

⁴² European Court of Human Rights, <https://www.echr.coe.int/>, posjećeno dana 23. srpnja 2023.

⁴³ Stažnik, Štefica. Europski sud za ljudska prava i standardi upravnog postupka. HRVATSKA JAVNA UPRAVA, god. 10. (2010.), br.4., 913-926., str. 914.

⁴⁴ Stažnik, Štefica. Europski sud za ljudska prava i standardi upravnog postupka. HRVATSKA JAVNA UPRAVA, god. 10. (2010.), br.4., 913-926., str. 914.

⁴⁵ *Ibid.* Str. 915.

određenom predmetu prvenstveno su odgovorni za pošteno suđenje. Doduše, odgovornost seže djelomično i do najviših razina sudova u državi koji barem djelomično mogu ispraviti pogreške nižih sudova. Sud na osnovu članka 35.⁴⁶ Konvencije, odlučuje samo ako su sva pravna sredstva odnosno lijekovi koja podnositelju stoje na raspolaganju u državi u kojoj živi prethodno iscrpljena. Pravilo koje se odnosi na iscrpljenost domaćih pravnih sredstava se prema praksi Suda smatra zadovoljenim tek kada se dokaže da je pritužba koja mu se podnosi prethodno bila podnesena i domaćim sudovima.⁴⁷

4. EUROPSKA KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

„Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Konvencija) kao instrument zaštite ljudskih prava usvojena je 4. studenog 1950. u Rimu, a stupila je na snagu 3. rujna 1953. godine. Nakon usvajanja Konvencije doneseno je 14 protokola, od kojih su pojedini protokoli dodali nova prava, a pojedini uređivali implementacijske mehanizme.“⁴⁸ Vijeće Europe je kao razloge donošenja naveo: „upoznavanje s institucionalnim ustrojem konvencijskog nadzornog sustava i s temeljnim doktrinarnim postulatima konvencijskog prava, ...-podrobnim objašnjenjima sudske prakse i pravnih stajališta Europskog suda.“⁴⁹ Prema stajalištu Suda Konvencija predstavlja „ustavni alat europskog poretka“.⁵⁰

U predmetu *Varnava protiv Turske* Europski sud je naveo: „sud služi svrsi izvan individualnih interesa u stvaranju i primjeni minimuma standarda ljudskih prava na pravnom prostoru država ugovornica. Individualni interes tome je subordiniran, što pokazuje i kompetencija Suda da nastavi ispitivanje zahtjeva tamo gdje poštivanje ljudskih prava to zahtijeva, čak i ako podnositelj zahtjeva više ne želi voditi postupak.“⁵¹ Iz navedenoga se može sažeti kako Konvencija nije prvenstveno samo zaštita individualnog prava podnositelja koji je

⁴⁶ Članak 35/1: „sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od 6 mjeseci od dana donošenja konačne odluke“.

⁴⁷ *Ibid.* str. 916, 917.

⁴⁸ Šarin, Duška. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu., str. 77.

⁴⁹ Omejec, Jasna. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava. Novi informator, Zagreb, 2013.

⁵⁰ Britvić, Vetma. Utjecaj konvencijskog prava i prava Europske Unije za zaštitu prava stranke u upravnom sporu. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, v. 37, br. 1, 2016., str. 294.

⁵¹ *Varnava i drugi protiv Turske* (2008.), broj zahtjeva 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90, 16073/90.

podnio zahtjev, već da ona ima puno širi utjecaj na pravni sustav članica Vijeća Europe. Konvencijom se obvezuju države koje su ju potpisale da će ju provoditi u svom pravnom poretku, te da jamče konvencijska prava svim svojim građanima. Kako bi se očuvala prava koja su Konvencijom zajamčena, sudovi država obvezuju se na primjenu normi nacionalnog prava u duhu konvencijskih prava. Postupanja suprotna navedenima dovode do povrede određenog članka Konvencije od strane države koja ju je potpisala, odnosno ratificirala.⁵²

Međutim, bez obzira što se Konvencija smatra jednim od najznačajnijih dokumenata kojima se štite prava u Europi, njezino značenje dolazi do izražaja tek kroz praksu Europskog suda koji ono što je napisano u tekstu Konvencije zapravo sprovodi u djelo. Na taj način, može se reći kako Konvencija zapravo ima vodeću ulogu pri definiranju suvremenih standarda zaštite prava u europskim državama. Također se može reći kako se na taj način proširio opseg prava u današnjici. Zahvaljujući ovlastima Europskog suda, Konvenciji se može pripisati rješavanje aktualnih društvenih problema, a prije svega pravo na pošteno suđenje, uz koje je vezana najopsežnija praksa Europskog suda, a koji je ujedno i tema ovog diplomskog rada, te ćemo se tom temom više pozabaviti u slijedećem poglavlju.

5. PRAVO NA POŠTENI SUĐENJE PREMA KONVENCIJI ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Pravo na pošteno suđenje zajamčeno je člankom 6. stavkom 1. Konvencije, a koji glasi: „radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud, pravično javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog djela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.“⁵³

⁵² Stažnik, Štefica. Europski sud za ljudska prava i standardi upravnosudskog postupka., str. 915.

⁵³ Članak 6. EKLJP-a.

Pravo na pravično suđenje ima nezamjenjivu ulogu u ostvarenju temeljnih postulata demokratskog društva. Ono je zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.⁵⁴ Taj članak Ustava korespondira s člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. I sam Europski sud za ljudska prava u svojim brojnim odlukama ističe da „članak 6. Konvencije ima istaknutu razinu u demokratskom društvu, zajedno sa svim jamstvima koja iz tog prava proizlaze“, te ističe da „ne postoji opravdanje za njegovo restriktivno tumačenje.“⁵⁵

Pri ocjeni je li u konkretnom slučaju došlo do povrede konvencijskog i ustavnog prava na suđenje u razumnom roku Ustavni sud prosuđuje je li došlo do povrede članka 6. Konvencije, a to su: duljina sudskog postupka, postupanje nadležnog tijela, ponašanje podnositelja zahtjeva za utvrđivanje povrede prava na suđenje u razumnom roku, odnosno njegov doprinos odugovlačenju postupka, složenost sudskog postupka, te druge okolnosti od utjecaja na duljinu sudskog postupka.⁵⁶

Pravo na pravično ili pošteno suđenje je zacijelo najvažnije ljudsko procesno pravo koje je priznato Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u članku 6., te Ustavom Republike Hrvatske u članku 29. Osim Konvencije i Ustava, pravo na pošteno suđenje ujedno je zajamčeno i člankom 14. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima koji iscrpno obuhvaća sva jamstva, a posebno naglašava jednakost svih pred sudovima. Na razini Europske Unije pravo na pošteno suđenje je zagarantirano člankom 47. Europske povelje o temeljnim pravima pri čemu se posebno ističe da „svatko ima pravo da zakonom prethodno ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj, te da svatko ima mogućnost biti savjetovan, branjen i zastupan.“⁵⁷ Pravo na pošteno suđenje svakako ima fundamentalno značenje u demokratskom društvu. Ono predstavlja ishodišnu točku u konvencijskom sustavu zaštite pravosudnih prava, a njegov cilj i svrha je oživotvorenje načela vladavine prava kao jednog od postulata modernog demokratskog društva. Osim u Ustavu, ovo pravo je inkorporirano i u zakone. Tako na primjer, Zakonom o sudovima u članku 4. stavku 1. propisano je kako „svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama

⁵⁴ „Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

⁵⁵ Pavić, Maja: Pravo na pravično suđenje i njegovi aspekti kroz noviju ustavnosudsku praksu: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1837>, posjećeno dana 03. kolovoza 2023.

⁵⁶ Mršić, Gordana. Pravo na suđenje u razumnom roku: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2009B123>, posjećeno 03. kolovoza 2023.

⁵⁷ Članak 47. Povelje Europske Unije o temeljnim pravima (2016/C, 202/02).

o sumnji ili optužbi zbog kaznjivog djela.⁵⁸ Zakon o parničnom postupku u članku 10. stavku 1. posebno štiti „pravo na suđenje bez odugovlačenja, u razumnom roku“⁵⁹ kao jedan od aspekata prava na pošteno suđenje. „Unatoč činjenici da je pravo na pošteno suđenje inkorporirano kroz Ustav i zakone, oko 90% svih presuda u kojima su utvrđene povrede ljudskih prava odnose se upravo na povrede iz članka 6. Konvencije, bilo da je riječ o jednoj povredi ili o kombinaciji s povredama drugih prava. Neki od aspekata prava na pošteno suđenje vidljivi su već iz samog teksta članka 6. Konvencije, odnosno članak 29. Ustava kao npr. pravo na pristup sudu, pravo na sud ustanovljen zakonom, pravo na nepristranost i neovisnost u suđenju, pravo na suđenje u razumnom roku te pravo na javnu objavu presuda.“⁶⁰

„U određivanju potpada li određeno pravo ili obveza pod čl. 6/1 sud je istaknuo da treba postojati određeno pravo u nacionalnom sustavu koje sud može klasificirati kao građansko. Ako su nacionalni sudovi utvrdili da ne postoji određeno pravo u domaćem pravnom sustavu, iako bi takvo pravo bilo klasificirano kao građansko pravo sukladno konvencijskim standardima, čl. 6. neće biti primjenjiv.“⁶¹

„Po današnjem stanju prakse suda u Strasbourgu, a uzimajući u obzir sistematiku iz suvremenih komentara i doktrinarnih tumačenja konvencije, može se navesti slijedeće elemente ili aspekte prava na pošteno suđenje: pravo na pristup sudu, pravo na pravnu pomoć, pravo na procesnu ravnopravnost, pravo na javno i kontradiktorno suđenje, pravo na saslušanje, pravo na dokaz, pravo na javnu objavu presuda, pravo na sud ustanovljen zakonom, pravo na nezavisnost i nepristranost u suđenju, pravo na suđenje u razumnom roku, pravo na učinkovitu ovrhu presuda, zabrana arbitrarnog postupanja.“⁶²

6. PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE KROZ PRIMJERE SUDSKE PRAKSE

6.1. PRAVO NA PRISTUP SUDU

„Pravo na pošteno suđenje ne jamči samo pravo na to da postupak bude pošten i javan kada se vodi pred tijelima koja imaju svojstvo nezavisnog i nepristranog tribunala, već i to da

⁵⁸ Zakon o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23).

⁵⁹ Zakon o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22).

⁶⁰ Verović, Josipa. Pretjerani pravni formalizam kao povreda prava na pošteno suđenje: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2022B1713>, posjećeno dana 04. kolovoza 2023.

⁶¹ Stažnik, Štefica. Europski sud za ljudska prava i standatdi upravnosudskog postupka., str. 918.

⁶² Uzelac, Alan. Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu. Zbornik PFZ, 60, (1) 101-148 (2010), str. 104.

se o svim pravima koja po tumačenju suda imaju svojstvo „građanskih prava i obveza“ može odlučivati pred tijelom koje udovoljava takvim zahtjevima.“⁶³

Peruško protiv Hrvatske (zahtjev broj 36998/08)

Činjenični opis

Podnositelj je dana 20.09.2001. godine podnio građansku tužbu Općinskom sudu u Puli kojom je osporavao odluku o otkazu radnog odnosa. U povodu rješavanja o podnositeljevoj građanskoj tužbi, Općinski Sud u Puli se oglasio stvarno nenadležnim, te je smatrao da je za njegovo odlučivanje nadležan Upravni sud. Županijski sud u Puli je povodom žalbe potvrdio stajalište Općinskog suda u Puli o stvarnoj nadležnosti nakon čega je predmet dostavljen Upravnom sudu. Prethodno podnesena tužba Općinskom sudu u Puli je od strane podnositelja povučena, te je isti obavijetio Upravni sud koji je obustavio postupak. Dana 25.09.2001. godine podnositelj je podnio tužbu Upravnom sudu jer je smatrao da ministar nije donio odluku, točnije nije odlučio o prigovoru podnositelja. Nakon toga ministar je odbio prigovor protiv odluke o otkazu, te je stoga tužba podnositelja koja je bila podnesena Upravnom sudu 25.09.2001. godine povučena, a slijedom toga je Upravni sud obustavio postupak. Novu tužbu Upravnom sudu kojom pobija odluku ministra, podnositelj je podnio 31.12.2001. godine. Podnositelj je zatim 02.10.2004. godine pokušao požuriti Upravni sud u donošenju odluke o njegovoj tužbi, pri čemu je naveo da je nužno da se razlikuje građanska tužba koja je bila podnesena Općinskom sudu u Puli od one koja je proslijeđena Upravnom sudu, a koju je povukao od upravne tužbe koju nije povukao. Podnositelj je 12.08.2005. Ustavnom sudu u povodu ustavne tužbe prigovorio duljini postupka pred Upravnim sudom. U ustavnoj tužbi je detaljno obrazložio Ustavnom sudu kako je građanska tužba koju je podnio Općinskom sudu u Puli, koja je zatim proslijeđena Upravnom sudu, te je povučena, a nakon toga je 16.01.2003. postupak obustavljen od strane Upravnog suda. Između ostaloga je naveo kako vezano uz tužbu koju je podnio Upravnom sudu 31.12.2001. nikada niti nije dobio nikakvu sudsku odluku vezanu uz tužbu, a postupak je trajao četiri godine.

Ustavna tužba je od strane Ustavnog suda odbijena, a izdvojeno je mišljenje suca Krapca: „...kada tijelo sudbene vlasti (imajući ovdje u vidu sve segmente unutar tog tijela, uključivo i sudsku administraciju) svojim postupanjem odnosno propuštanjem dovede do situacije da se o nekom zahtjevu ne samo nerazumno dugo ne donosi konačna odluka već ta odluka, zbog

⁶³ *Ibid.*, str. 107.

ignoriranja samog zahtjeva, uopće ne bude donesena, onda to predstavlja istovremeno grubu povredu prava na pristup sudu, te ekstremni oblik povrede prava na suđenje u razumnom roku.“

Utvrđenje Europskog suda

Članak 6. stavak 1. sažima „pravo na sud“, drugim riječima odnosi se na pravo na pristup sudu, te pravo na pokretanje postupka pred sudom, a ono pojedincu daje daljnja jamstva navedena u članku 6. stavku 1. Sud je utvrdio podnošenje dviju tužbi Upravnom sudu od strane podnositelja, te jednu građanskom sudu, no međutim nikada nije došlo do ispitivanja je li njegova tužba osnovana koja je podnesena Upravnom sudu 31.12.2001. godine. Takvim postupanjem, povrijeđeno je zajamčeno pravo na sud, koje prema praksi Suda uključuje ne samo pravo na pokretanje, već i pravo na dobivanje odluke.

Odluka koju je Upravni sud donio 16. 01.2003. je nejasna obzirom na njeno pozivanje na povlačenje podnositeljeve građanske tužbe koju je podnio pred Općinskim sudom u Puli, a ustvari se svodi na drugostupanjsku odluku ministra unutarnjih poslova protiv koje nije bila podnesena građanska tužba. Nakon primitka odluke o obustavi, podnositelj je požurio Upravni sud u donošenju odluke o njegovoj tužbi podnesenoj 31.12.2001. pošto nikada nije dobio odgovor, te je na osnovu toga zbog duljine postupka podnio i ustavnu tužbu Ustavnom sudu. Slijedom toga je od Ustavnog suda saznao kako se odluka kojom se obustavlja postupak zapravo odnosila na njegovu upravnu tužbu koju je podnio 31.12.2001., te da je Upravni sud pogrešno obustavio isti taj postupak. Štoviše, građanska tužba koja je bila prosljeđena od građanskog suda Upravnom sudu bila je pogrešno uložena u isti spis s upravnom tužbom podnesenom 31.12.2001. iz kojeg razloga je od strane Ustavnog suda pogrešno obustavljen postupak koji se odnosio na podnositeljevu upravnu tužbu. Smatrajući da se Ustavni sud nije umiješao i osigurao poštivanje podnositeljevog prava na pristup sudu, Sud je, obzirom neučinkovitog načina postupanja sa njegovom tužbom koju je podnositelj podnio, te objasnivši tijek postupka i prigovore na revnost nižeg suda u postupanju u njegovom predmetu, dao o svemu saznanje i Ustavnom sudu. Uzevši sve u obzir, Sud je utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije, kojom je povrijeđeno podnositeljevo pravo na pristup sudu, te je dosudio isplatu troškova nematerijalne štete i troškova izdataka podnositelju.⁶⁴

⁶⁴ Peruško protiv Hrvatske, zahtjev broj 36998/08, presuda od 15. siječnja 2013.

6.2. PRAVO NA JAVNO SUĐENJE

Pravo na javno suđenje smatra se jamstvom, odnosno pravo javnosti na uvid koji doprinosi povjerenju u sudove, ali i omogućava kontrolu njihova rada. „Članak 6. jamči pravo na *fair and public hearing*, što se u praksi Suda dovodilo u vezu s jamstvom da će postupak, ili barem njegovi središnji stadiji, pružiti priliku za neposredno, kontradiktorno i javno raspravljanje. U nekim slučajevima to može implicirati i pravo stranke da bude nazočna na raspravi i sama bude saslušana kao izvor informacija o određenim okolnostima.“⁶⁵

Idžanović protiv Hrvatske (zahtjev broj 67705/14)

Činjenični opis

Podnositelj zahtjeva je pred Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje pokrenuo postupak u kojemu je zatražio da mu se zadobivena ozljeda prizna kao ozljeda na radu, te da mu se priznaju prava iz zdravstvenog osiguranja. U međuvremenu podnio je i pritužbu inspekciji rada, koja je također provedena. U svom izvješću, inspektor rada nije utvrdio zašto se podnositelj penjao na stroj s kojega je i pao, a istovremeno nije niti od njega uzeo izjavu. Zavod je zatražio vještačenje kojim je utvrđeno kako je ozljeda mogla biti uzrokovana padom sa stroja. Istovremeno je i od poslodavca zatražio očitovanje kako bi se izjasnio o okolnostima koje su dovele do nastanka ozlijede. Od strane podnositelja zahtjeva nije zatraženo očitovanje o navodima njegovog poslodavca. Zavod je utvrdio da se podnositelj, obzirom da to nije bio njegov radni zadatak, nije morao penjati na stroj, istovremeno mu odbivši priznati zadobivenu ozljedu kao ozljedu na radu, a isto tako odbivši mu prava iz zdravstvenog osiguranja.

Podnositelj je na rješenje Zavoda podnio Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske upravnu tužbu u kojoj je naveo da Zavod nije htio saslušati njegovo objašnjenje razloga penjanja na bager, niti ga je saslušao u vezi s okolnostima nastanka nesreće, te je stoga izričito zatražio da se održi usmena rasprava. Utvrdivši kako je pravilno utvrdio činjenično stanje, Visoki upravni sud odbio je podnositeljevu tužbu, istovremeno odbivši i zahtjev kojim se traži održavanje usmene rasprave. Nakon toga, podnositelj je Ustavnom sudu Republike Hrvatske podnio ustavnu tužbu kojom je prigovorio odbijanju osobno ga saslušati, Visoki upravni sud

⁶⁵ Uzelac, Alan. Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima. Str. 110.

povrijedio njegovo ustavno pravo kojim se jamči pravo na pošteno suđenje. Slijedom toga, Ustavni sud je proglasio ustavnu tužbu podnositelja nedopuštenom.

Utvrđenje Europskog suda

Sud je napomenuo da se podnositeljev prigovor odnosio na cijeli postupak, koji je uključivao i upravnu kao i sudsku fazu, te da usmena rasprava nije bila održana niti pred Visokim upravnim sudom, a niti pred bilo kojim drugim sudom, odnosno niti u upravnom postupku. Sud navodi da su medicinski vještaci utvrdili da je ozljeda mogla biti uzrokovana padom sa stroja kako je i sam podnositelj opisao. S druge strane, domaće službe odbile su priznati tu ozljedu kao ozljedu na radu i taj zaključak je donesen na temelju očitovanja poslodavca i izvješća inspektora rada, koji pritom izjavu od podnositelja nije ni uzeo, niti je od podnositelja zatraženo očitovanje o tome je li način na koji je ozlijeđen bio povezan sa obavljanjem njegovih radnih zadataka. Sud je također napomenuo kako Visoki upravni sud nije opravdao svoje odbijanje održavanja usmene rasprave, niti je pružio podnositelju mogućnost obrazloženja iz kojeg razloga se penjao na stroj, te je zaključio da neprovođenje rasprave nije bilo opravdano. Iz navedenih razloga Sud je prosudio da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije i podnositelju zahtjeva je dosuđen iznos od 1.500,00 eura zbog nematerijalne štete, te troškove postupka pred sudovima u iznosu od 2.600,00 eura.⁶⁶

6.3. PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

Temelj Konvencije je ostvarenje djelotvorne pravne zaštite, a kako bi se ona mogla i ostvariti potrebno je da ista bude pravodobna. Stoga bi prekomjerno trajanje sudskih postupaka narušilo relevantno i učinkovito, a samim time i pravedno suđenje. Kada je riječ o razumnom roku, govori se o roku koji ima određenu granicu do koje smije maksimalno doseći, a čije bi prekoračenje dovelo do kršenja ljudskih prava.

⁶⁶ Idžanović protiv Hrvatske, zahtjev broj 67705/14, presuda od 09. srpnja 2020.

Carić protiv Hrvatske (zahtjev broj 58650/12)

Činjenični opis

Podnositelj je za ostvarenje svog zahtjeva kojim je tražio isplatu neisplaćenih mirovina, 9.10.2000. podnio tužbu Općinskom sudu u Sisku i time pokrenuo redovni građanski sudski postupak. No, 04.07.2002. Općinski sud u Sisku je donijevši rješenje kojim je prekinuo postupak dok ne završi upravni postupak pred Hrvatskim zavodom za mirovinsko osiguranje kojim se odlučuje o postojanju prava od čijeg prethodnog rješenja zavisi sudska odluka. Protiv tog rješenja, podnositelj je podnio žalbu o kojoj je odlučivao Županijski sud u Sisku na način da je istu i odbio. Nakon što je proveden upravni postupak, te ocjena zakonitosti istog pred Upravnim sudom, Općinski sud u Sisku nastavio je postupak 10.02.2012., te je donio presudu protiv koje je podnositelj podnio žalbu o kojoj je odlučivao Županijski sud u Sisku, te ju je odbio i istovremeno potvrdio prvostupanjsku presudu.

HZMO, Područni ured u Sisku je u spomenutom upravnom postupku 2001. godine donio odluku kojom je odlučeno o zahtjevu kojeg je podnio podnositelj a kojim je tražio isplatu mirovine, a protiv koje je nakon toga podnositelj podnio žalbu, a o kojoj je odlučivao HZMO, Središnji ured, te je istu odbio. Povodom podnositeljeve tužbe, 02.03.2006., Upravni sud ukinuvši drugostupanjsku odluku, te vrativši predmet na ponovno odlučivanje Središnjem uredu, koji je pak prema uputi suda prvostupanjsku odluku ukinuo, te je predmet vratio na ponovno odlučivanje Područnom uredu Sisak. Područni ured Sisak je u ponovnom postupku donio novu odluku protiv koje je ponovno podnositelj podnio žalbu, a koju je Središnji ured odbio. Upravni sud je nakon podnesene tužbe odbio podnositeljevu tužbu.

Uz gore navedene postupke, građanski i upravni, podnositelj je u odnosu na oba pokrenuo i postupke kojima je tražio zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Na kraju krajeva, podnositelj zahtjeva je također podnio i ustavnu tužbu koju je Ustavni sud 18.10.2012. proglasio nedopuštenom, a čime je podnositelj stekao procesnopravnu mogućnost pokretanja postupka pred ESLJP.

Utvrđenje Europskog suda

Sud je upozorio da razumnost duljine postupka treba biti srazmjerna okolnostima predmeta i odnosu složenosti predmeta, ponašanju podnositelja i mjerodavnih tijela, kao i važnosti onoga o čemu postoji spor za podnositelja zahtjeva. Sud je smatrao kako Vlada nije navela niti jednu činjenicu da u ovom predmetu donese drugačiji zaključak i da je u ovom

predmetu duljina trajanja postupka bila prekomjerna, te da nije bila u skladu sa zahtjevom razumnog roka. Sud navodi da i u situacijama kada je podnositelj već iskoristio domaća pravna sredstva kojima je utvrđena povreda te dodijeljena naknada, podnositelj još uvijek može utvrditi da je „žrtva“ i tada mu mora biti dodijeljena razlika između iznosa kojeg je dobio od domaćih sudova i iznosa koji se ne bi smatrao razumnim u usporedbi sa iznosima koje dodjeljuje Sud. Podnositelju treba također biti dodijeljen određeni iznos u odnosu na faze postupka koje možda nisu uzete u obzir od strane domaćih sudova. Domaći sudovi su podnositelju dodijelili otprilike iznos od 930 eura, a Sud smatra da podnositelju treba dodijeliti 1.800 eura u odnosu na mjerodavno razdoblje.⁶⁷

6.4. PRAVO NA PROCESNU RAVNOPRAVNOST STRANAKA („JEDNAKOST ORUŽJA“) I KONTRADIKTORNOST POSTUPKA

„Pravo na procesnu ravnopravnost (*equality of arms*) sadržajno je blisko načelu saslušanja stranaka u domaćem pravu. Prema tom načelu, svaka od stranaka treba imati razumnu mogućnost da u postupku brani svoja prava pod uvjetima koji ga ne stavljaju u bitno nepovoljniji položaj u odnosu na njenog protivnika.“⁶⁸

Letinčić protiv Hrvatske (zahtjev broj 7183/11)

Činjenični opis

Sin hrvatskog branitelja podnio je 1996. godine, nakon očevog samoubojstva zahtjev za pokretanje priznanja prava na obiteljsku mirovinu. U zahtjevu je naveo kako je očevo samoubojstvo posljedica bolesti uzrokovane sudjelovanjem u ratu. Referentni centar Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za poremećaje uzrokovane stresom provelo je vještačenje, te isto nikada nije dostavljeno podnositelju. Prvostupanjsko tijelo odbilo je podnositeljev zahtjev obzirom da je vještačenjem utvrđeno da nema nikakve povezanosti između samoubojstva oca i njegovog sudjelovanja u ratu. Osparavajući nalaz vještačenja, podnositelj je podnio žalbu, ali mu je ista odbijena, te je nakon toga podnositelj podnio tužbu

⁶⁷ Carić protiv Hrvatske, zahtjev broj 58650/12, presuda od 24. travnja 2014.

⁶⁸ Uzelac, Alan. Pravo na pošteno suđenje u građanskim predmetima., str. 109.

Upravnom sudu. Upravni sud je njegovu tužbu odbio, a nakon toga odbačena mu je i ustavna tužba koju je podnio Ustavnom sudu.

Utvrđenje Europskog suda

Po praksi Europskog suda, kontradiktorni sudski postupak znači da svakoj stranci mora biti omogućeno da se upozna sa sadržajem podneska i dokaza dostavljenih po protivnoj stranci, a to obuhvaća i nalaze vještačenja. Člankom 6. stavkom 1. nije zabranjeno nacionalnim sudovima da posebna stručna znanja temelje na nalazima specijaliziranih stručnjaka, no međutim zahtijeva da ti stručnjaci budu nepristrani, te da bude osigurana kontradiktornost i da podnositelj bude u jednakoj poziciji s protivnikom, a sve sukladno jednakosti stranaka u postupku. Strankama se mora omogućiti osporavanje nalaza i mišljenja vještaka s mogućnošću angažiranja novog vještaka odnosno novim vještačenjem, čak i kada je zakonom propisano tko je ovlašten provesti vještačenje. Stranci također uvijek mora biti omogućeno prisustvovanje razgovorima koje provodi vještak kojeg je izabrao sud.

U ovom slučaju Sud je istaknuo kako je podnositelj zahtjeva bio u sporu s predmetnim Ministarstvom oko pitanja prava na obiteljsku mirovinu iza njegovog oca. Također je upozoreno na to da je Ministarstvo nadležno za branitelje odredilo popis tijela koja mogu provoditi vještačenja psihičkih stanja hrvatskih branitelja čime je vještačenje tih tijela učinilo obvezujućim i isključilo mogućnost vještačenja drugih vještaka. Sud je nadalje istaknuo da je podnositelj saznao za nalaz vještačenja, odnosno upoznao se s dokumentima i iskazima tek nakon prvostupanjske odluke kada mu je odbijen zahtjev za priznavanje prava na mirovinu, a zapravo odlučujući faktor u postupku je bilo vještačenje koje je izdao Centar čiji je zadatak bio isti kao i zadatak upravnih tijela, utvrditi je li samoubojstvo podnositeljeva oca bilo povezano sa sudjelovanjem u ratu. Sud je također zapazio kako ni jedno tijelo nije uzelo u obzir podnositeljev prigovor da nije mogao sudjelovati u postupku vještačenja. Zbog svega navedenog, Sud je utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije, jer ni Upravni sud kao posljednja instanca u upravnoj stvari ni Ustavni sud nije ispravio propust odnosno utvrdio procesne propuste povezane sa isključenjem podnositelja iz postupka pribavljanja nalaza i mišljenja. Podnositelju je Sud prosudio pravičnu naknadu i obvezao Republiku Hrvatsku da mu nadoknadi troškove domaćeg postupka i postupka pred Sudom.⁶⁹

⁶⁹ Letinčić protiv Hrvatske, zahtjev broj 7183/11, presuda od 03. lipnja 2016.

T.G. protiv Hrvatske (zahtjev broj 39701/14)

Činjenični opis

Podnositelj zahtjeva koji je član lovačke udruge podnio je zahtjev za produženje roka valjanosti oružnog lista. Upravni postupak vođen je u dva stupnja odnosno pred nadležnom policijskom postajom i pred Ministarstvom unutarnjih poslova. Policija je utvrđivala ispunjava li podnositelj opće i posebne uvjete iz Zakona o oružju, te također je li podnositelj sklon prekomjernom uživanju alkohola. Tim postupkom policija je utvrdila da je podnositelj znao biti pod utjecajem alkohola, a podaci o osobama od kojih je policija dobila navedene informacije bili su klasificirani i nisu bili dio spisa predmeta u kojeg je podnositelj imao pravo uvida. Podnositelj je imao uvid u rezultate terenske provjere, tj. u izvješće policije o njegovoj sklonosti alkoholu, te se o njima očitovao da nije sklon alkoholizmu. Njegov zahtjev je pravomoćno odbijen i nije mu bio dopušten uvid u klasificirane podatke o osobama s kojima je policija razgovarala ili informacije o datumu i mjestu kada je bio alkoholiziran. Niti u upravnom sporu kojeg je naknadno pokrenuo, podnositelj nije dobio uvid u te podatke. Upravni sud je uvid u klasificirane podatke izvršio na izvanraspravnoj sjednici vijeća bez prisutnosti podnositelja, slijedom čega je njegovu tužbu odbio.

Utvrđenje Europskog suda

Europski sud je bio ograničen samo na utvrđivanje je li u upravnom sporu pred Upravnim sudom bilo poštivano podnositeljevo pravo na pošteno suđenje. Europski sud je također utvrdio da pravo na pošteno suđenje u upravnom sporu uključuje i poštivanju dvaju načela, odnosno načelu postupovne jednakosti stranaka (jednakosti oružja), te načela kontradiktornosti. Navedena načela podrazumijevaju da sud mora svakoj stranci u upravnom sporu omogućiti sudjelovanje u postupku na način da su im omogućeni jednaki uvjeti, odnosno dati priliku stranci da se upozna s dokazima i očitovanjima koje je predložila suprotna stranka. Prava koja su navedena u tim načelima nisu apsolutna i mogu se ograničiti radi zaštite suprotavljenih prava trećih osoba ili javnog interesa. S druge strane, sukladno konvencijskim zahtjevima poštenog suđenja ograničenje mora biti nužno i stranka mora imati na raspolaganju odgovarajući postupak pred sudom koji će joj ispuniti zahtjeve kontradiktornosti i postupovne jednakosti stranaka, a upravo ti uvjeti nisu bili ispunjeni pred Upravnim sudom. Također odluke tijela zašto je bio ograničen uvid u osobne podatke osoba od kojih je policija prikupila

informacije tijekom terenske provjere, nisu bile obrazložene, te iz odluka domaćih vlasti ne proizlazi da bi nastupila šteta za pravilno izvršavanje policijskih zadaća otkrivanjem činjenica i informacija iz klasificiranih izvješća policije.

Sud je utvrdio kako je sadržaj policijskog izvješća o podnositeljevoj sklonosti uživanja alkohola bio općenite prirode, slijedom čega podnositelj nije mogao učinkovito osporiti zakonitost rješenja policije, te da je Upravni sud iz tog razloga trebao poduzeti prikladne mjere u skladu sa zahtjevima kontradiktornosti i postupovne jednakosti stranaka. Sud je utvrdio da izvanraspravni uvid u klasificirane podatke koji je omogućen Upravnom sudu nije dostatan da bi podnositelju omogućio osporavanje činjenica na kojima se temeljilo rješenje o odbijanju produženja roka valjanosti oružanog lista.⁷⁰

⁷⁰ T.G. protiv Hrvatske, zahtjev broj 39701/14, presuda od 11. srpnja 2017.

7. ZAKLJUČAK

Konvencija, a isto tako i praksa Suda sačinjavaju sastavni dio hrvatskog pravnog poretka, a oni se u našem pravnom sustavu nalaze po pravnoj snazi iznad zakona, a ispod Ustava. Javnopravna tijela koja bi u svom radu trebala primjenjivati Konvenciju, točnije odredbe sadržane u njoj, unapređuje zaštitu ljudskih prava građana u upravnim i upravnosudskim postupcima. Za slučajeve u kojima Sud i utvrdi povredu prava na pošteno suđenje, neće nadomještati odluku tijela unutar nacionalnog pravnog poretka, već će isključivo utvrditi povredu, ako ista postoji, te će eventualno dosuditi pravičnu naknadu, a tužena država će biti dužna osigurati pošteno suđenje kao i primjenu prava u konkretnom, ali i svim budućim sličnim slučajevima. Stoga se može zaključiti kako je svrha članka 6. Konvencije isključivo osiguranje poštenog postupanja, ali ne i provjere ispravnosti ishoda postupka.

Ratifikacijom Konvencije, Republika Hrvatska istovremeno je i prihvatila jurisdikciju Europskog suda koji odlučuje o zahtjevima koji se podnose protiv Hrvatske iz razloga povrede prava zajamčenih Konvencijom. Konvencija je zajedno s Protokolima dio unutarnjeg pravnog poretka Hrvatske gdje se neposredno i primjenjuje, a jamči građanima da se u svojim zahtjevima pred domaćim sudovima mogu pozivati na odredbe Konvencije.

Stoga podnositelji ustavnih tužbi u namjeri da zaštite svoja pojedinačna prava i slobode, a smatrajući da su u postupcima koji su prethodili ustavnosudskom postupku povrijeđena, imaju pravo pozvati se ne samo na ustavne odredbe, već isto tako i na konvencijske odredbe. U radu sam na nekoliko primjera prikazala praksu Ustavnog i Europskog suda, prema kojima se može utvrditi da interakcija između navedenih sudova postupno, ali značajno pridonosi jačanju demokracije, vladavine prava, ali i zaštite ljudskih prava u Hrvatskoj. Navedeno se može zamijetiti u aktivnom nastojanju Ustavnog suda za usvajanjem europskih standarda, ali i mijenjanju vlastite prakse u predmetima u kojima je Sud utvrdio da u Hrvatskoj ne postoji učinkovito pravno sredstvo kojim bi se zaštitila prava zajamčena Konvencijom odnosno Ustavom.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Britvić, Vetma. Utjecaj konvencijskog prava i prava Europske Unije za zaštitu prava stranke u upravnom sporu. Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, v. 37, br. 1, 2016.
2. Held, Mateja. Primjena Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Ustavnog suda Republike Hrvatske. HKJU-CCPA 16(3), 527-551.
3. Jelušić, Mario; Šarin, Duška. Vladavina prava i uloga Ustavnog suda Republike Hrvatske u izvršavanju upravnih i upravnosudskih odluka. Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 52, 1/2015.
4. Stažnik, Štefica. Europski sud za ljudska prava i standardi upravnog postupka. HRVATSKA JAVNA UPRAVA, god. 10. (2010.), br.4., 913-926.
5. Šarin, Duška. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz odnos Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Republike Hrvatske na primjeru zaštite ljudskog prava na pristup sudu. Pravni vijesnik GOD. 30 BR. 3-4, 2014.
6. Uzelac, Alan. Pravo na pravično suđenje u građanskim predmetima: nova praksa Europskog suda za ljudska prava i njen utjecaj na hrvatsko pravo i praksu. Zbornik PFZ, 60, (1) 101-148 (2010).

Pravni izvori:

1. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (MU 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, 13/17).
2. Povelja Europske Unije o temeljnim pravima (2016/C 202/02).
3. Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).
4. Ustavni zakon o Ustavnom sudu (NN 99/99, 29/02, 49/02).
5. Zakon o općem upravnom postupku (NN 47/09, 110/21).
6. Zakon o parničnom postupku (NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/1125/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22).

7. Zakon o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23).

8. Zakon o upravnim sporovima (NN 20/10, 143/12, 152/14, 94/16, 29/17, 110/21).

Korištenje tekstova s interneta:

1. European Court of Human Rights: <https://www.echr.coe.int/>.

2. Evropska konvencija o ljudskim pravima-Živi instrument, https://echr.coe.int/Documents/Convention_Instrument_BOS.pdf.

3. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/najcesca-sredstva-pravne-zastite-pred-ustavnim-sudom>.

4. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2006B122>.

5. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2009B123>.

6. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2023B1837>.

7. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2022B1713>.

8. IUS INFO: <https://www.iusinfo.hr/strucni-clanci/CLN20V01D2017B1046>.

Presude Europskog suda za ljudska prava:

1. Peruško protiv Hrvatske, zahtjev broj 36998/08, presuda od 15. siječnja 2013.

2. Idžanović protiv Hrvatske (zahtjev broj 67705/14), presuda od 09. srpnja 2020.

3. Carić protiv Hrvatske, zahtjev broj 58650/12, presuda od 24. travnja 2014.

4. Letinčić protiv Hrvatske, zahtjev broj 7183/11, presuda od 03. lipnja 2016.

5. T.G. protiv Hrvatske, zahtjev broj 39701/14, presuda od 11. srpnja 2017.